

24-URNI POHOD

Ahac, Limberk, Ilova gora, Pugled... nepretrgana pot, dolga 80 km

Pa smo ga ućakali, 24-urni pohod namreč. Letos je bil že tretjič. Člani Planinskega društva Grosuplje se vsakič s posebnimi občutki pripravljamo nanj, pa naj bo to kot organizatorji ali kot udeleženci. Kar tehten pomislek je potreben, da se odločijo za nepretrgano hojo po skoraj 80 kilometrov dolgi poti...

Letos smo si za začetek poti izbrali Šmarje. V Majolki se nas je zbralo dvanajst, deset domačinov in dva ljubljancina. Zadnje priprave: pogled v nahrbtnik, če bi se še kaj lahko pustilo doma, slačenje odvečne garderobe, saj se bomo takoj podali v klanec in se ogreli, pa še požirek izbrane pijače in prvi žig v kartonček. Veseli smo lepega vremena, nasmejani se poslovimy ob prijateljev, ki so nas prišli pogledat na start.

Odpravimo se na pot proti jugu. Kmalu je za nami Huda Polica. Med hojo po gozdu nam prijetno šumi pod nogami odpadlo listje. Pa tudi polno raznih gob opazimo. Kar nabirali bi jih, pa bi jih bilo treba le predaleč nositi. Bomo pa naslednjič šli na gobarsko turo...

Prvič smo se ustavili pri cerkvi svetega Petra. Malica! je bila skoraj prva beseda, ki se je potem ponavljala skoraj vsaki dve uri. In kakšen lep razgled po bližnji in daljni okolici je s te točke. Nas so najbolj zanimali vrhovi, na katere se bomo povzpeli na današnjem pohodu. In res so se videli prav vsi: Gora, Limberk, Stari grad, Polzevo, Kucelj...

Na gori Turjačunov

Ali že koga bolijo noge? Nihče ne potarna. Spet so nahrbtniki na ramah in ob enajstih smo že na Gori, ki ji ponavadi rečemo kar Ahac. Ta gora se lepo vidi iz večih vasi okrog Grosuplje. Cerkev na njej pa se ne vidi, pogled nanjo zakriva visoko drevje. Spominimo se, da bo čez tri leta 400-letnica velike bitke med turško in slovensko-hrvaško vojsko, ki se je končala z našo zmago. In kakšno zvezo ima ta dogodek z Goro? Cerkev na njej je preuredil in poimenoval po Sv. Ahacu turjaški grof Andrej, ki je bil poveljnik prej omenjene vojske.

Nadaljujemo s hojo. Mimoidoči nas sprašujejo, kam smo namenjeni. V šašnju jim odgovorjamo: Na Polzevo na ples. Ali pa: Malo po ovinkih v Višnjo goro. Čudijo se nam, vsi pa se veselo smejejo in čisto hitreje mineva. Na Malem Ločniku nam domačin postreže s travarico, občudujemo napuljeno debelo korenje in petkilogramsko koljaro.

Že je za nami Sloka Gora. Ob pol dveh smo v gostišču pri Taborski jami. Vesel klepet s Kandučem, ki že preko trideset let vodi obiskovalce po tej kraški jami, malo okrepčil, posipanje nog s smukcem, da ne dobimo prehitro žuljev...

Med pohodniki so tudi tri-

je fantiči, Klemen, Matej in Matija. Ne kažejo posebne utrujenosti. Zda eden zdaj drugi na glas zagotavlja, da bo zdržal celo pot. Potihem se čudimo njihovi trdni volji, saj se zase ne vemo, če bomo vzdržali. Se bomo o tem pogovorili v Čušperku, na Polzevem ali v Višnji Gori, jih pregovarjamo.

Ob vzpenjanju na Limberk občudujemo kar po sredi ceste rastočo oranžno skledico. Miro, ki se je danes precej navdušil za nabiranje gob, jih je celo fotografiral.

Kosmatinec

Ker sta pod vrhom Limberka dve jami, ki bi lahko bili zavetje medvedom, se držimo skupaj, kot da bi se res bali srečanja s tem kosmatincem. Nekateri so celo opazili sveže »dreke«... Vsi jih nismo.

Hodimo po mehkih gozdnih stezah. Noge nam še dobro služijo, kot da bi vedele, da nas morajo popeljati še daleč.

Pri prihodu na Stari grad smo prijetno presenečeni. Razvaline starega čušperkega gradu seveda še stojijo, stezice do njega pa so na novo urejene, razširjene, tlakovane s kamni. Pred vodom v grad so postavljene nove lesene mize in klopi. Le kdo bi se tako potrudil? Menda člani novoustanovljenega planinskega društva iz Dobropolja. Moramo se spoznati in kaj skupaj organizirati.

Ob šestih smo »že« v Čušperku pri Zabukovcu. Damo duška žejnim grlom, s smukcem si spet posušimo noge. Žuljev se vsi bojimo. Obišče nas oskrbovalna ekipa iz Grosuplje. Domov ne gre nihče od nas.

Za varno hojo si moramo pot proti Ilovi Gori že osvetlejevati s žepnimi svetilkami. Nebo je polno zvezd. Zvedavim fantičem moramo razlagati, kaj so zvezde, pa če je na nebu še kakšna taka zemlja, kot je naša, pa marsovci in leteči krožniki... Pogosto vidimo zvezdne utrinke pa avione, ki letijo v različne smeri. Psi lajajo pri vsaki hiši. Kaj si le mislijo ljudje, ko vidijo premikajoče se luči?

V Ravnem dolu se ustavimo pri hiši s kmečkim turizmom, a ne vstopimo. Kmalu smo na krški cesti. Pred odcepom za Vrhe pogledamo v globok opuščeni vodnjak. Le kdaj je služil svojemu imenu in komu?

Na Vrheh pozdravimo Matička, ki je Anki in Viliju delal ostreže za hišo. Zaželi nam srečno pot.

Še zaplesali smo

Ob prihodu v hotel Polzevo se gostje čudijo, kaj delamo tam ob tako pozni uri. Deset zvečer je že namreč. Mi pa se kar po domače posedamo okrog velike mize. Dobro nam tekne topla obara. Kot da ni za nami že štirinajst ur hoje, se nam privzdigujejo pete ob zvokih žive glasbe v predverju. Nekateri res zaplešemo in tudi zapo-

jemo. Vera in Anka pravita, da bi ostali kar tukaj.

Iz Grosuplje nas prideta pogledat Minka in Milena. Minka odpelje domov tri pohodnike, ki so se tako odločili, Milena pa se nam pridruži.

V Višnjo Goro se spustimo kar po cesti, ker je pot skozi gozd zelo strma in zato nevarna. Mimovozeče avtomobile opozarjamo nase s prižiganjem svetilk. Miličniki v službenem vozilu nas prepoznajo: Aha, pohodniki.

Gostilna Pri Šerku, kjer dobimo naslednji žig, je kljub pozni uri še odprta. Družba se čudi našim nameram, Miha nam plača pijačo. Pa še kaj pridite, nam ob odhodu reče novi gostilničar.

Pri vzponu na Kucelj se nam pridružijo še štirje, med njimi tudi Janez, ki nam bo vodič proti Lipoglavu. Pri Rusovih v Leskovcu gori zunanaj luč, ker so nam obljubili ob dveh ponoči skuhati kavo. Nekaj časa smo posedali na njihovih stopnicah, buditi pa jih nismo hoteli. Za dobro voljo pa jim vseeno hvala.

Prihod na Kucelj je vedno lep, tudi tokrat ponoči. Vidi se proti Prežganju, Jančam in še naprej. Skoda, da se ne proti Grosuplju, pogled zapira visoko gozdno drevje.

Zvezde izginjajo

Skoz Kužljevec in mimo Panc se povzpemo na Veliki Lipoglav in na Pugled. Nekateri že čutimo v sebi čudno praznino zaradi utrujenosti in noči brez spanja. Glasno nihče ne potoži. Razveselimo se prihajajočega jutra. Zvezde izginjajo. Na vrhu Pugleda nas že obsijejo prvi sončni žarki. Miro pridno žigosa vse naše kartončke. Dva fanta sta nam za pet minut zaspala, a sta ob znaku za odhod hitro pokonci. Kar ob poti najdemo nekaj lepih gobanov. Te bomo pa nesli domov, ker smo že blizu.

Ustavimo se še pri Jakopcju na Malem Lipoglavu. Čas nas že priganja, zato gremo kar kmalu naprej. Še Magdalenska gora in spust v Grosuplje. Hojo zaključimo v motelu. Pričakajo nas Režka, Vera in Janez. Podelijo nam zaslužene značke.

Takšni smo bili videti na štartu v Šmarju...

... in takšni na cilju na Grosupljem.

mo v motelu. Pričakajo nas Režka, Vera in Janez. Podelijo nam zaslužene značke.

★ Celotno pot so prehodili: Klemen Janežič, star komaj deset let, Vera Zajc, Anka Balantič, Miro Pavič, Janez Drobnič, Vili Fabjan ter Ljubljancina Sandi Oblak in

Lojze Piškur. Njihova povprečna starost pa je okrog štirideset let. Štirinajst ur hoje so vzdržali Matej Pavič, Matija in Janez Brodnik ter Danilo Rozman, deseterurno hojo pa še Romana, Janez, Milena, Minka in TINA.

ANKA BALANTIČ

Piše dr. BORIS KU HAR

Pred nami je že listopad, ki ga začnejo vsi sveti, dan, ko se spominjamo vseh mrtvih. Pri Slovencih je to še vedno velik praznik, predvsem še velik družinski praznik. Spomin na umrle združuje vsako leto vso družino. Že stari Grki so svečano praznovali svoj praznik mrtvih. Družina je za njih pripravila bogato obloženo mizo. Podobno so častili svoje rajne prednike tudi Rimljani. Ob dnevu mrtvih so nosili na grobove jedila in vino in mrtvim darovali cvetje. Vsa Evropa je že v teh davnih časih praznovala praznik za umrle. Stara poganska vera v vrnitev duš rajnikov je pozneje dobila krščanski smisel in je prišla v pristna ljudska verovanja. Marsikje pri nas še danes pravijo, da na vseh svetih dan sedijo duše rajnih na grobovih in gledajo, kdo jih obišče. In naši ljudje so res nekdanj verovali, da se mrtvi na ta dan vračajo na svoje domove. Zato so jim tudi v naših krajih pustili na večer pred vseh svetnikov dan del večerje na mizi in luč ter vodo. Za sam praznik pa so nape-

NAŠE KORENINE

Mrtvi živijo z nami

kli okusne oprešce, male hlebčke kruha, ki so jih darovali otrokom in siromakom kot dar, ki je bil namenjen vernim dušam.

Kako močno je bil zadržan kult mrtvih med našimi ljudmi nam pričajo številne šege in navade, ki so bile povezane s smrtjo v krajih naše občine. Že ko je kdo zbolel na smrt, so prihajali k njemu sorodniki in sosedje po slovo. Če je imel sorodnika, so domači gledali, da sta se pobotala. Soseska je sprejela skrb za umrlega. Sosedje so dali umrlega na pare. Če je umrlo dekle so vaška dekleta spletla vence iz pušpana in smrek in z njim okrasile mrtvaški oder. Sosedje, gospodarji iz treh števil naprej in treh hišnih števil za hišo umrlega, so morali biti za pogrebce, štirje so izkopali jama na pokopališču, dva sta izdelala krsto. Vsak dober gospodar je imel vedno pripravljene suhe deske za krsto. Ta nekoč ni bila pobarvana, nanjo so le z ogljem narisali velik križ, šele pozneje, proti koncu prejšnjega stoletja, so krste tudi črno prebarvali, le otroci in dekleta so imeli bele. V krsto so dali mrtliču še modlek, božjepotne podobice in če so imeli, tudi fotografije domačih, ob teh pa še npr. moškemu skodelico, žlico, kratka vse, kar bi potreboval, če bi šel k vojakom. Pozneje so npr. v krajih okrog Skočjana, kjer so izdelovali zobotrebe, dali v krsto gospo-

darja tudi »najšek« in toliko zobotrebec, kolikor mu je bilo let.

Čutje pri mrtliču je včasih pomenilo priložnost za družabnost. Zbrali so se sosedje, se pogovarjali o umrlem, o vseh mogočih dogodkih na vasi, poznali a so tudi razne družabne igre. V Sentjurju (Podtabor), v Vinu in Ponovi vasi so tudi prepevali ob mrtliču in so poznali za to kar precej starih priložnostnih pesmi. V Šmarju je vsak, ki je prišel kropit, ali ki je šel za pogrebom, dobil svečo. Tu so hodili v hišo, kjer so imeli umrlega cel teden molit.

Tretji dan so navadno umrlega pokopali. Nosili so ga sosedje. Pri prvem vaškem znamenju, pri kapelici ali pilu so se ustavili. Tu so poravnali sosedje z umrlim vse račune. Tu so vprašali, če je bil kdo na rajnega hud, če je bil z njim skregan ali v sovraštvo, naj mu odpusti.

Pred dobrimi sto leti so bili gobovi na pokopališču skromni, navadno je bila le gomila, pozneje so jo obdali z obdelani kamnitim okvirom i nanjo postavili lesen križ. Se vse do pred nekaj desetletji so bila skorajda vsa pokopališča skromna, le tu in tam je bil na grobu litoželezni križ. Grobove so krasili le s črno prstjo, iz peska pa so napravili na grob bel križ. Šele v tem stoletju so začeli grobove krasiti tudi z jesenskim cvetjem in s prižiganjem sveč.

Poznali so tudi sedmiko, pojedino na zadnji osmi dan, ko so hodili moliti za rajnika. O tem pa je poročal že Valvasor v 17. stoletju, ki piše, da so na Dolenjskem osemkrat zapored prihajali v hišo tisti, ki so nosili truplo. Zadnji dan jim je bilo treba dati kaj jesti, kajti šele tedaj je bil pokojnik prav pokopan.

Ta stara navezanost živih na mrtve se je v naših krajih ohranila do današnjih dni. Ko so 1822. leta opustili staro pokopališče okrog cerkve v Skočjanu, ljudje niso hoteli pokopavati na novem, sedanjem pokopališču, niso se hoteli ločiti od svojcev v ta starih grobovih. In tudi ob gradnji avtoceste v Višnji gori, še pred leti, niso ljudje pustili, da bi jim uničili grobove. Voljo umrlih je treba spoštovati. Spominjam se, kako smo pred leti pokopali v Skočjanu Maroltovega strica, znanega pevovodjo in organista. Do jutranje zore, dokler ni sonce posijalo skozi okno Maroltove gostilne, smo morali piti in jesti in prepevati pesmi, ki jih je vnaprej točno določil priljubljen Maroltov striček. Počutil sem se, ko da sem na stričkovem rojstnem dnevu, ne pa na njegovi pogreščini. Mrtvi živijo z nami.

Zapisal sem lahko le nekaj šeg in navad povezanih z njimi, iz našega okolja, ob letošnjem dnevu mrtvih.